

Kto wygra wybory – przewidywania wyborcze na pół roku przed dniem głosowania

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2023

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Intuicja jest ważną częścią procesu poznawczego, która bardzo różni się w zależności od indywidualnych predyspozycji. To ta część sfery poznania, w której do głosu dochodzą m.in. sygnały niewerbalne, nie do końca uświadamiane wrażenia, podświadome skojarzenia czy odczucia. Intuicja rzadko bywa jednak przedmiotem badań sondażowych, choć „średnia” ze zbiorowych przeczuć w jakiejś sprawie, stworzona na podstawie opinii reprezentatywnej grupy, bywa niekiedy zadziwiająco trafnym sposobem przewidywania przyszłości. W nauce ten rodzaj predykcji nazywany jest metodą sokratejską lub majeutyką (choć, ogólnie rzecz biorąc, są to terminy szersze). Podstawową kwestią w tej metodzie jest trafne stawianie pytań. Co interesujące z punktu widzenia obecnej przedwyborczej rywalizacji, często uruchamiamy intuicję i kierujemy się nią, gdy niemal cierpimy z powodu nadmiaru różnych, niekiedy sprzecznych informacji, których nie jesteśmy w stanie zsyntetyzować przed przejściem od działania.

W marcowym sondażu¹ zapytaliśmy Polaków o ich aktualne intuicje dotyczące przebiegu tegorocznych wyborów parlamentarnych – o to, w jakiej konfiguracji powinny startować partie polityczne i kto wygra wybory. Interesowały nas także przedwyborcze obawy przed zwycięstwem wyborczym którejś z nie lubianych sił politycznych. Trzeba podkreślić, że w przypadku sondażu mamy do czynienia z przewidywaniem deklarowanym zawsze w konkretnym miejscu i czasie, jest to więc jedynie migawkowe ujęcie społecznych przeczuć na ponad pół roku przed wyborami i z wpływem czasu siłą rzeczy zapewne będzie się ono zmieniać.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (395) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiadnim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiadnim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankietę miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 6 do 16 marca 2023 roku na próbie liczącej 993 osoby (w tym: 58,0% metodą CAPI, 24,6% – CATI i 17,4% – CAWI).

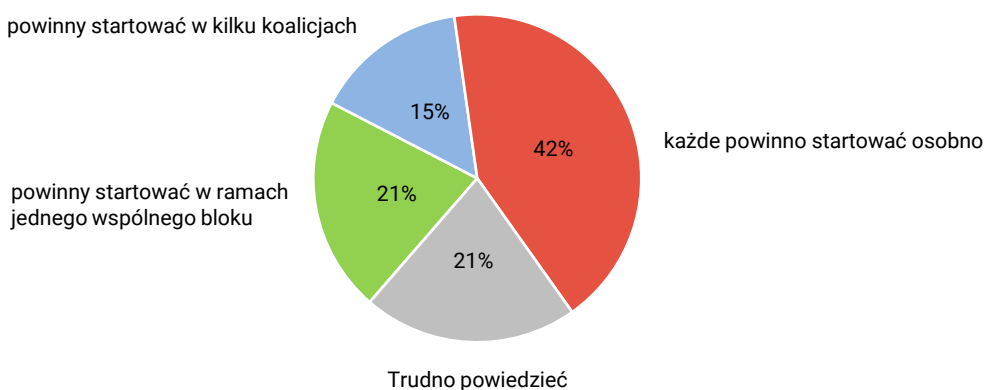
CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

CIĄGŁE AKTUALNY DYLEMAT OPOZYCJI – RAZEM CZY OSOBNO?

W mediach nie cichnie dyskusja na temat możliwych i pożądaných scenariuszy wyborczych dla opozycji. Mimo że upływ czasu i wydarzenia ostatnich tygodni raczej nie napawają optymizmem, jeśli chodzi o szanse na utworzenie po opozycyjnej stronie jednego, wspólnego bloku przed wyborami do Sejmu, nie zmienia się liczba ankietowanych, którzy optują za takim rozwiązaniem. Wśród ogółu uprawnionych do głosowania nie ubywa, ale i nie przybywa badanych, którzy w pełnym przedwyborczym zjednoczeniu opozycji widzą największą szansę na jej wyborcze zwycięstwo. Tak jak w lutym więcej niż co piąty ankietowany (21%) jest zdania, że partie opozycyjne powinny zjednoczyć siły i startować w wyborach do Sejmu w ramach jednego bloku. Do zwolenników większego rozproszenia sił po opozycyjnej stronie i stworzenia zamiast jednej, kilku, być może bardziej spójnych programowo czy wizerunkowo koalicji, zalicza się obecnie co siódmy badany uprawniony do głosowania (15%). W lutowym sondażu² ta możliwość występowała w rozbięciu – proponowaliśmy wówczas badanym wybór między opcją dwóch albo trzech i więcej bloków po stronie opozycji (odpowiednio 13% i 6%, czyli razem 19%). Przy marcowym, nieco innym niż w lutym zestawie możliwości, wzrosła liczba respondentów popierających opcję samodzielnego startu w wyborach partii opozycyjnych. W lutym za takim rozwiązaniem opowiedziała się niespełna jedna trzecia badanych (32%), natomiast w marcu już ponad dwie piąte (42%). Trudno jednak rozstrzygnąć, czy i na ile zmiana ta może wynikać z nieco innego kształtu pytania.

CBOS

RYS. 1. Jesienią tego roku odbędą się wybory parlamentarne. Czy, Pana(i) zdaniem, w nadchodzących wyborach do Sejmu partie i ugrupowania opozycyjne:

² Zob. komunikat CBOS „Deklaracje Polaków dotyczące potencjalnych koalicji wyborczych opozycji”, marzec 2023 (oprac. A. Cybulska, K. Pankowski).

Co oczywiste, opinie badanych w kwestii strategii wyborczej opozycji zdecydowanie różnią się w zależności od ich sympatii politycznych. Zwolennicy rządzącej koalicji najchętniej widzieliby opozycję rozproszoną. Prawie trzy piąte sympatyków obozu rządzącego (58%) uważa, że najlepiej by było, gdyby każda z partii opozycyjnych w wyborach do Sejmu startowała samodzielnie. Tylko co dziesiąty życzyłby sobie utworzenia przez opozycyjne ugrupowania jednego, wspólnego bloku (10%).

Również wśród osób nieidentyfikujących się z żadną ze stron politycznego frontu obecnie zdecydowanie przeważają zwolennicy startu ugrupowań opozycyjnych w wersji maksymalnie rozproszonej (46%), tylko niespełna co dwudziesty widzi konieczność pełnego zjednoczenia opozycji (18%). Co ciekawe, jeszcze w październiku ubiegłego roku w grupie wyborców dystansujących się wobec podziału na opcję rządzącą i opozycję obie możliwości miały podobne poparcie (26% – start w ramach jednego bloku, 27% – każda powinna startować samodzielnie). W lutym opcja pierwsza wybierana była już prawie dwukrotnie rzadziej niż druga (17% – start w ramach jednego bloku, 31% – każda powinna startować samodzielnie). W marcu, przy podobnym poziomie poparcia dla jednego bloku opozycji, wyraźnie wzrosła częstość wskazań na opcję samodzielnego startu w nadchodzących wyborach partii opozycyjnych (wzrost o 15 punktów procentowych). Wzrost ten dokonał się kosztem spadku liczby odpowiedzi „trudno powiedzieć” (spadek o 16 punktów), czyli z jakiegoś powodu więcej osób z tej grupy wyborców ma obecnie sprecyzowaną opinię.

Natomiast wśród sympatyków opozycji wyraźnie przeważają zwolennicy jednej listy (48%). Jedna czwarta tej grupy badanych optuje za startem ugrupowań opozycyjnych w ramach kilku mniejszych koalicji (26%). Tylko nieliczni zwolennicy opozycji chcieliby, aby każde z ugrupowań krytycznych wobec rządzących ubiegało się o głosy wyborców samodzielnie (14%). W porównaniu z lutym idea wspólnego startu w wyborach do Sejmu ugrupowań opozycyjnych wśród osób identyfikujących się z opozycją minimalnie zyskała na znaczeniu (wzrost o 2 punkty procentowe – z 46% w lutym do 48% obecnie), chociaż nadal daleko jej do poziomu z października 2022 roku (59%). W zestawieniu z danymi z lutego wśród sympatyków opozycji mniej jest zwolenników kilku koalicji po stronie opozycyjnej (spadek o 9 punktów procentowych), a nieco więcej opowiada się za samodzielnym startem w wyborach ugrupowań opozycyjnych (wzrost o 4 punkty).

TABELA 1

Czy, Pana(i) zdaniem, w nadchodzących wyborach do Sejmu partie i ugrupowania opozycyjne:	Mówi się, że w polskim społeczeństwie istnieje wyraźny podział na tych, którzy sprzyjają obozowi rządzącemu, i tych, którzy sympatyzują z opozycją. Czy Pan(i) zaliczył(a)by siebie:		
	do sympatyków obozu rządzącego	do sympatyków opozycji	Nie sympatyzuję ani z rządzącymi, ani z opozycją
	procentowanie w kolumnach		
– powinny startować w ramach jednego wspólnego bloku	10	48	18
– powinny startować w kilku blokach	9	26	15
– każda partia powinna startować samodzielnie	58	14	46
Trudno powiedzieć	23	12	22

W elektoratach partii politycznych opcja jednolitego frontu opozycji w nadchodzących wyborach ma zdecydowanie najwięcej zwolenników wśród zadeklarowanych wyborców Koalicji Obywatelskiej (58%), wielu także wśród sympatyków Lewicy (37%). Natomiast zwolennicy Polski 2050 dwa razy częściej opowiadają się za samodzielnym startem w wyborach każdego z ugrupowań opozycyjnych, niż za stworzeniem jednego bloku opozycji (odpowiednio 41% i 22%). Najczęściej za maksymalnym rozdrobnieniem opozycji w wyborach optują wyborcy Konfederacji WiN (62% wobec jedynie 5% poparcia dla wspólnego bloku opozycji) oraz oczywiście zwolennicy rządzącej koalicji Prawa i Sprawiedliwości (58% wobec 13% poparcia dla idei jednego bloku opozycji). W dość licznej grupie osób wybierających się na wybory, ale niemających jeszcze sprecyzowanych preferencji, zwolennicy rozproszenia opozycji (36%) przeważają nad zwolennikami stworzenia jednego, „antypisowskiego” bloku (25%).

TABELA 2

Czy, Pana(i) zdaniem, w nadchodzących wyborach do Sejmu partie i ugrupowania opozycyjne powinny:	Elektoraty ugrupowań politycznych*					Niezdeterminowani wyborcy
	KO	Lewica**	Polska 2050	PiS (wraz z SP i PR)	Konfederacja WiN	
	procentowanie w kolumnach					
– powinny startować w ramach jednego wspólnego bloku	58	37	22	13	5	25
– powinny startować w kilku blokach	24	41	35	8	24	14
– każda partia powinna startować samodzielnie	12	19	41	58	62	36
Trudno powiedzieć	6	4	2	21	10	25

* Wyodrębnione na podstawie deklaracji udziału w hipotetycznych wyborach do Sejmu i poparcia w głosowaniu danej partii/ugrupowania

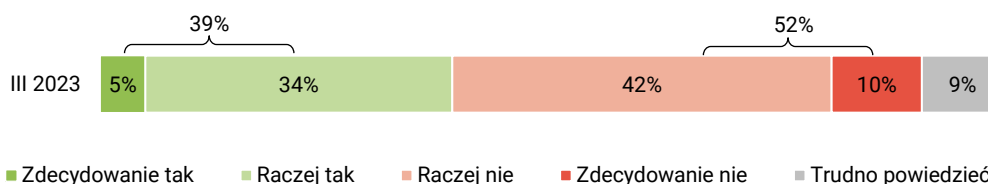
** Wyniki uzyskane dla tego ugrupowania należy traktować bardzo ostrożnie ze względu na małą liczbę badanych deklarujących poparcie dla niego w próbie

Badanych opowiadających się za utworzeniem przez ugrupowania opozycyjne jednego, wspólnego bloku przed wyborami do Sejmu zapytaliśmy o to, jak oceniają szanse na ziszczenie się popieranej przez nich idei. Ponad połowa spośród nich pesymistycznie zapatruje się na szansę realizacji tego rozwiązania i nie wierzy, by takie zjednoczenie opozycji faktycznie nastąpiło (52%) – w możliwość pełnego zjednoczenia opozycji wierzy tylko niespełna dwie piąte popierających tę ideę (39%).

CBOS

RYS. 2. Czy, Pana(i) zdaniem, ugrupowaniom opozycyjnym uda się stworzyć taki jeden wspólny blok do wyborów do Sejmu?

ODPOWIEDZI BADANYCH OPOWIADAJĄCYCH SIĘ ZA UTWORZENIEM PRZEZ UGRUPOWANIA OPOZYCYJNE JEDNEGO, WSPÓLNEGO BLOKU DO WYBORÓW DO SEJMU (N=209)

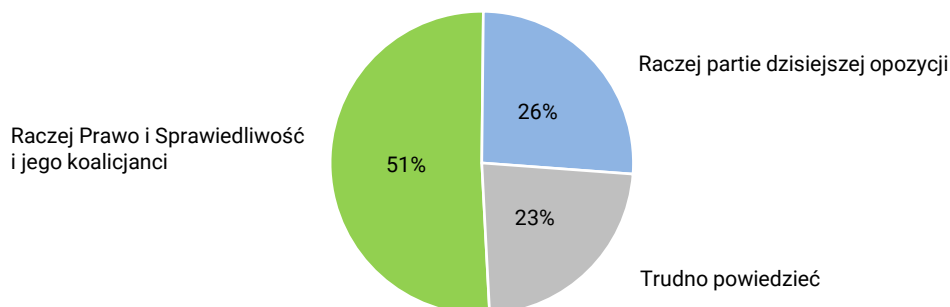
KTO WYGRA JESIENNE WYBORY?

Zapytaliśmy wszystkich uprawnionych do głosowania o to, kto jesienią wygra wybory do Sejmu oraz do Senatu.

Wśród ogółu dorosłych Polaków faworytem w nadchodzących wyborach do Sejmu jest Prawo i Sprawiedliwość. O tym, że rządzące ugrupowanie i stowarzyszone z nim partie wygrają w jesiennym głosowaniu do izby niższej parlamentu, przekonana jest nieco ponad połowa ogółu badanych (51%). Prawie dwukrotnie mniej osób (26%) przewiduje wyborcze zwycięstwo dzisiejszej opozycji. Dla blisko co piątego respondenta (23%) wynik zbliżających się wyborów jest trudny do przewidzenia.

CBOS

RYS. 3. Oczywiście trudno to przewidzieć, ale jak Pan(i) przypuszcza, kto wygra jesienne wybory do Sejmu?

Przekonanie o wyborczym zwycięstwie PiS i jego koalicjantów w wyścigu do Sejmu przeważa niemal we wszystkich grupach ankietowanych wyróżnionych ze względu na cechy społeczno-demograficzne. Sprzyjają mu przede wszystkim: starszy wiek, niższe wykształcenie badanych, zamieszkiwanie w mniejszych miejscowościach, w tym szczególnie na wsi. Wygraną PiS i jego koalicjantów w zbliżających się wyborach najczęściej przewidują najstarsi respondenci – osoby liczące sobie 65 lat lub więcej (59%), a także badani z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (58%) oraz zasadniczym zawodowym (59%), osoby deklarujące najniższe dochody *per capita* (64%) i badani oceniający własną sytuację materialną jako dobrą (56%). Spośród grup społeczno-zawodowych największa wiara w zwycięstwo rządzącej formacji cechuje rolników (78%) i emerytów (60%). Zwycięstwo ugrupowania rządzącego najmniej dwukrotnie częściej niż wygraną opozycji zakładają także robotnicy wykwalifikowani (54%) oraz osoby bezrobotne (52%).

Siła przeświadczenia o wyborczym zwycięstwie PiS i jego koalicjantów jest odwrotnie proporcjonalna do wielkości zamieszkiwanej miejscowości – zdecydowanie największa jest na wsi (61%), stosunkowo najniższa – w dużych miastach (od 100 tys. do 499 tys. mieszkańców – 40%) oraz w największych aglomeracjach (39%), jednak i tu zwycięstwo PiS jest przewidywane nieco częściej niż wygrana opozycji.

TABELA 3

Miejsce zamieszkania	Oczywiście trudno to przewidzieć, ale jak Pan(i) przypuszcza, kto wygra jesienne wybory do Sejmu?		
	Raczej Prawo i Sprawiedliwość i jego koalicjanci	Raczej partii dzisiejszej opozycji	Trudno powiedzieć
w procentach			
Wieś	61	18	21
Miasto do 19 999	52	28	20
20 000 – 99 999	45	27	29
100 000 – 499 999	40	39	21
500 000 i więcej mieszk.	39	37	23

Z kolei szanse opozycji na zwycięstwo w wyborach do Sejmu relatywnie bardziej optymistycznie oceniają ludzie młodzi, w wieku od 18 do 24 rokiem życia (36%) i o dekadę starsi (mający od 25 do 34 lat – 34%), mieszkańcy dużych miast (od 100 tys. do 499 tys. – 39%) oraz największych aglomeracji (powyżej 500 tys. ludności – 37%), osoby z wyższym wykształceniem (34%), badani deklarujący wysokie dochody (od 3000 do 3999 zł na osobę w rodzinie – 44%), a spośród grup społeczno-zawodowych – średni personel i technicy (37%), uczniowie i studenci (36%), a także – choć już w mniejszym stopniu – pracownicy biurowi (33%) oraz przedstawiciele kadry kierowniczej i samodzielni specjaliści (32%). We wszystkich tych grupach, z wyjątkiem uczniów i studentów, zwycięstwo opozycji prognozowane jest jednak rzadziej niż wygrana PiS i jego koalicjantów.

Opinie badanych na temat szans wyborczych rządzącej koalicji i ugrupowań opozycyjnych najbardziej różnicują jednak poglądy i sympatie polityczne badanych oraz związany z nimi obecnie stosunek do praktyk religijnych.

Wiara w zwycięstwo rządzącej formacji wyraźnie idzie w parze z częstością praktyk religijnych. Im są one częstsze, tym bardziej badani są przekonani o wyborczym tryumfie rządzącej formacji i tym rzadziej zakładają wygraną opozycji. Aż 78% respondentów uczestniczących w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu nie ma wątpliwości, że zwycięzcą jesiennych wyborów do Sejmu może być tylko PiS i jego koalicjanci. Takie przekonanie podzielają również w większości osoby praktykujące raz w tygodniu (63%). Nieco rzadziej tego zdania są ankietowani praktykujący sporadycznie czy nawet okazjonalnie, czyli raz czy dwa razy w miesiącu lub kilka razy w roku (odpowiednio 54% i 50%), jednak ich prognozy nie odbiegają już tak wyraźnie od przeciętnej dla ogółu badanych. Częściej zwycięstwo opozycji niż wygraną PiS i jego koalicjantów zakładają jedynie osoby niewierzące i nieuczestniczące w praktykach religijnych. Nieco ponad dwie piąte spośród nich jest przekonane, że nadchodzące wybory do Sejmu wygra opozycja (41%), a mniej osób zakłada wygraną PiS i jego koalicjantów (34%).

W zwycięstwo wyborcze PiS i jego koalicjantów wierzy zdecydowana większość osób deklarujących poglądy prawicowe (75%) i prawie połowa badanych o orientacji centrowej. Mniejsze szanse na zwycięstwo PiS i jego koalicjantom niż ugrupowaniom opozycyjnym dają jedynie osoby o poglądach lewicowych – 53% spośród nich zakłada, że ugrupowania opozycyjne wygrają w wyborach do Sejmu, ale jednocześnie 31% uważa, że wygra je PiS.

Na pół roku przed dniem głosowania wyborczy optymizm jest wyraźnie silniejszy w elektoracie PiS, niż wśród zadeklarowanych zwolenników partii opozycyjnych – wiara w zwycięstwo popieranego ugrupowania jest wśród sympatyków koalicji PiS znacznie większa niż wiara w tryumf opozycji wśród zadeklarowanych wyborców ugrupowań ją stanowiących. Zwolennicy PiS i jego koalicjantów niemal powszechnie są przekonani o zwycięstwie tej formacji w wyborach do Sejmu (90%). Tylko co setny sympatyk rządzącej formacji jest skłonny zakładać wyborczą wygraną partii opozycyjnych (1%). Z kolei w zwycięstwo opozycji w większości, ale nie tak zdecydowanej jak w przypadku elektoratu PiS, wierzą jedynie zadeklarowani wyborcy głównych opozycyjnych ugrupowań – KO (64%) i Polski 2050 (60%). Jednocześnie stosunkowo niewielki odsetek zwolenników KO zakłada przegraną opozycyjnych ugrupowań i zwycięstwo PiS (17%), a dla nieco większej grupy wyborców KO wynik wyborów jest nieprzewidywalny. Wyższy poziom pesymizmu, jeśli chodzi o szanse wyborcze opozycji, obserwujemy wśród sympatyków Polski 2050 – co trzeci spośród nich uważa, że to rządząca formacja po raz kolejny wygra wybory (34%).

TABELA 4

Oczywiście trudno to przewidzieć, ale jak Pan(i) przypuszcza, kto wygra jesienne wybory do Sejmu?	Elektoraty ugrupowań politycznych*					Niezdeterminowani wyborcy	Niegłosujący
	KO	Lewica**	Polska 2050	PiS (wraz z SP i PR)	Konfederacja WiN		
	procentowanie w kolumnach						
Raczej Prawo i Sprawiedliwość i jego koalicjanci	17	37	34	90	41	34	45
Raczej partie dzisiejszej opozycji	64	37	60	1	41	31	21
Trudno powiedzieć	19	26	6	8	17	35	34

* Wyodrębnione na podstawie deklaracji udziału w hipotetycznych wyborach do Sejmu i poparcia w głosowaniu danej partii/ugrupowania

** Wyniki uzyskane dla tego ugrupowania należy traktować bardzo ostrożnie ze względu na małą liczbę badanych deklarujących poparcie dla niego w próbie

W elektoracie Lewicy wiary w zwycięstwo opozycji jest jeszcze mniej. Opinie na temat tego, czy jesienne wybory wygra rządząca formacja czy też zwycięstwo w nich przypadnie ugrupowaniom opozycyjnym, są podzielone. Tylko samo wyborców Lewicy wierzy w zwycięstwo partii opozycyjnych, ilu przewiduje wygraną PiS i jego koalicjantów (po 37%).

Podzielone opinie ma także elektorat Konfederacji. Podobnie jak w przypadku sympatyków Lewicy, tylko samo zwolenników tej formacji prognozuje zwycięstwo PiS, co stawia na zwycięstwo ugrupowań opozycyjnych (po 41%).

Co trzeci zadeklarowany uczestnik wyborów wciąż niezdecydowany, na kogo głosować, uważa, że nadchodzące wybory wygra PiS (34%), ale niewiele mniej osób z tej grupy jest przekonane, że wygra je opozycja (31%).

Wśród biernych wyborczo, aktualnie zakładających absencję w wyborach, przewidywanym zwycięzcą jesienno-głosowania do Sejmu jest formacja rządząca (45%), ponad dwukrotnie mniej osób z tej grupy (21%) prognozuje zwycięstwo opozycji.

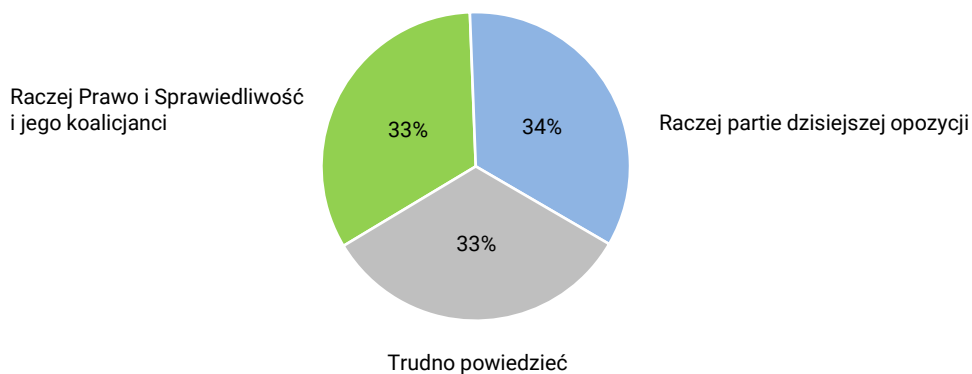
Symptomatyczne wydaje się zróżnicowanie przedwyborczych prognoz w zależności od opinii o formacie, w którym powinny iść do wyborców ugrupowania opozycyjne. W wyborcze zwycięstwo opozycji wierzą osoby, które uważają, że powinna stworzyć do wyborów jednolity blok (46%), jedna trzecia tej grupy (33%) przewiduje zwycięstwo PiS, jedna piąta (21%) nie podejmuje się przewidywać wyniku wyborów. Respondenci postulujący, by ugrupowania opozycji zjednoczyły się, choć w większej niż jedna liczbie koalicji, mają podzielone opinie na temat wyniku wyborów – podobne odsetki z tej grupy przewidują wyborcze zwycięstwo PiS (44%) co prognozują zwycięstwo opozycji (42%), przy czym 14% nie ma zdania w tej sprawie. Natomiast osoby postulujące, by wszystkie ugrupowania opozycyjne wystartowały w jesiennych wyborach samodzielnie i tylko pod własnym szyldem, w zdecydowanej większości wróżą wyborczy tryumf PiS (65%), zaledwie 18% daje jakieś szanse traktowanym zbiorczo ugrupowaniom opozycyjnym, zaś 17% nie podejmuje się prognozowania. Również osoby niemające sprecyzowanej opinii na temat formatu, w jakim powinna startować opozycja, najczęściej przewidują wyborcze zwycięstwo PiS (47%), tylko 12% tej grupy wierzy, że jednak wygra opozycja.

TABELA 5

Czy, Pana(i) zdaniem, w nadchodzących wyborach do Sejmu partie i ugrupowania opozycyjne:	Oczywiście trudno to przewidzieć, ale jak Pan(i) przypuszcza, kto wygra jesienne wybory do Sejmu?		
	Raczej Prawo i Sprawiedliwość i jego koalicjanci	Raczej partie dzisiejszej opozycji	Trudno powiedzieć
	w procentach		
– powinny startować w ramach jednego wspólnego bloku	33	46	21
– powinny startować w kilku blokach	44	42	14
– każda partia powinna startować samodzielnie	65	18	17
Trudno powiedzieć	47	12	41

Zupełnie inaczej niż w przypadku wyborów do Sejmu, w których rządząca formacja jest faworytem, wyglądają przewidywania badanych, jeśli chodzi o wynik przyszłych wyborów do Senatu. Przypomnijmy, że opozycja w wyborach z 2019 roku uzyskała w Senacie większość, a w tym roku, podobnie jak cztery lata temu, również zawiązała pakt senacki. Spośród ogółu badanych prawie tyłu samo uważa, że w jesiennych wyborach do Senatu większość zdobędą ugrupowania dzisiejszej opozycji (34%), ilu sądzi, że wygra je PiS (33%). Dla równie licznej grupy respondentów (33%) w przypadku izby wyższej parlamentu wynik wyborów jest niewiadomą.

RYS. 4. Kto wygra wybory do Senatu?

W zwycięstwo opozycji w tegorocznych wyborach do Senatu w największym stopniu wierzą wyborcy Koalicji Obywatelskiej (82%). Mniej pewni wygranej są zwolennicy Polski 2050 – ponad połowa zakłada, że opozycji uda się uzyskać większość w izbie wyższej (54%), spory odsetek zwolenników partii Szymona Hołowni sądzi jednak, że w głosowaniu tym wygrają aktualnie rządzący (34%). Jeszcze bardziej sceptyczni co do szans opozycji w wyborach do Senatu są zwolennicy Lewicy. Wprawdzie i w tym elektoracie przeważają osoby dające zwycięstwo ugrupowaniom opozycyjnym (41%), w mniejszości są natomiast respondenci wróżący jej porażkę i wygraną PiS (21%), ale duża grupa wyborców Lewicy nie podejmuje się wyrokować o wyniku tych wyborów (37%). Trochę korzystniejsze dla opozycji są przewidywania wyborców Konfederacji WiN, 46% spośród nich przewiduje, że w wyborach do Senatu zwycięży opozycja, a 22% – że większość uzyska PiS. Również niezdecydowani wyborcy częściej sądzą, że w wyścigu do Senatu wygra opozycja (36%), tylko 16% przewiduje sukces PiS, jednak największy odsetek z tej grupy nie podejmuje się prognozy (48%).

W zwycięstwo Prawa i Sprawiedliwości oraz stowarzyszonych z nim ugrupowań w wyborach do Senatu wierzą w zasadzie tylko wyborcy rządzącej formacji. Prawie dwie trzecie z nich (63%) zakłada, że PiS wygra to głosowanie, a tylko co jedenasty przewiduje wygraną opozycji (9%). Prognozy zadeklarowanych wyborców rządzącej formacji odnośnie do wyborów do Senatu nie są zatem tak optymistyczne jak w przypadku głosowania do Sejmu. Poza elektoratem PiS i stowarzyszonych z nim partii wygraną rządzącej formacji w wyborach do Senatu częściej niż zwycięstwo opozycji przewidują jeszcze tylko wyborcy bierni politycznie – badani deklarujący absencję w wyborach parlamentarnych, jeśli by miały się one odbywać już teraz.

TABELA 6

Jak Pan(i) przypuszcza, kto wygra wybory do Senatu?	Elektoraty ugrupowań politycznych*					Niezdedy- dowani wyborcy	Niegło- sujący
	KO	Lewica**	Polska 2050	PiS (wraz z SP i PR)	Konfe- deracja WiN		
procentowanie w kolumnach							
Raczej Prawo i Sprawiedliwość i jego koalicjanci	5	22	31	63	22	16	32
Raczej partii dzisiejszej opozycji	82	41	54	9	46	36	27
Trudno powiedzieć	13	37	15	28	32	48	41

* Wyodrębnione na podstawie deklaracji udziału w hipotetycznych wyborach do Sejmu i poparcia w głosowaniu danej partii/ugrupowania

** Wyniki uzyskane dla tego ugrupowania należy traktować bardzo ostrożnie ze względu na małą liczbę badanych deklarujących poparcie dla niego w próbie

PRZEDWYBORCZE OBAWY

Przewidywania co do wyniku wyborów i ocena szans wyborczych własnego ugrupowania oraz politycznej konkurencji są istotnymi czynnikami warunkującymi poziom mobilizacji elektoratów. Dla decyzji podejmowanych przez wyborców przy urnie znaczenie ma także tzw. identyfikacja negatywna, czyli rozkład i poziom niechęci wobec ugrupowań konkurencyjnych.

Utrwalona od lat na naszej scenie główna oś politycznych podziałów, którą obecnie wyznaczają PiS i KO, wciąż wydaje się dominująca. Spośród ogółu uprawnionych do głosowania dwie piąte badanych nie życzyłyby sobie rządów KO (40%), jednocześnie tylko nieznacznie mniejszy odsetek uprawnionych do głosowania boi się dalszych rządów PiS (38%). Pozostałe ugrupowania mają już zdecydowanie mniej przeciwników i tym samym nie są w stanie w tak dużym stopniu mobilizować wyborców na zasadzie głosowania negatywnego.

Niespełna co piąty z badanych obawiałby się rządów Konfederacji WiN (18%) i tyle samo respondentów bałoby się dojścia do władzy plasującej się na przeciwnym biegunie politycznym Lewicy (17%). Pozostałe ugrupowania wymieniane były w tym kontekście jeszcze rzadziej. Co jedenasty ankietowany (9%) nie chciałby rządów Polski 2050 Szymona Hołowni, co dwudziesty (5%) nie życzyłby sobie władzy PSL-Koalicji Polskiej. Nieliczny negatywny elektorat mają jeszcze Wolnościowcy (3%) oraz Agronia z Porozumieniem (1%). Brak przedwyborczych lęków deklaruje 8% badanych – nie obawiają się oni rządów żadnego z ugrupowań, zaś 7% nie potrafi powiedzieć, czy władzy którejkolwiek z partii boi się czy też nie.

RYS. 5. Rządów, którego lub których ugrupowań obawiał(a)by się Pana(i) najbardziej?

Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ badani mogli wskazać maksymalnie dwa ugrupowania

Rozkład negatywnych opinii wygląda oczywiście różnie w poszczególnych elektoratach partyjnych.

W elektoracie PiS z największą niechęcią traktowana jest KO (85% deklaracji), prawie trzykrotnie rzadziej jako niechciany zwycięzca wskazywana była także Lewica (29%), a jeszcze rzadziej – Polska 2050 (16%). Z kolei wśród wyborców partii opozycyjnych zdecydowanie najwięcej obaw wzbudza perspektywa sprawowania władzy przez kolejną kadencję przez PiS. Najbardziej obawiają się tego zwolennicy KO (91%) i Lewicy (83%), lęka się tego również trzy czwarte wyborców Polski 2050 (74%) oraz ponad połowa sympatyków Konfederacji WiN (54%). W kontekście możliwych koalicji wyborczych ciekawie wyglądają dalsze rozkłady tych negatywnych deklaracji. Wyborcy KO, Lewicy i Polski 2050 poza PiS najbardziej obawiają się rządów Konfederacji, przy czym najdalej do tego ugrupowania jest elektoratowi KO (50% obaw), w nieco mniejszym stopniu Lewicy (40%), relatywnie najmniej obaw Konfederacja wzbudza wśród sympatyków Polski 2050 (31%). Z kolei wśród zwolenników Konfederacji WiN perspektywa rządów KO wzbudza niewiele mniejszy lęk (51%), niż możliwa kontynuacja rządów PiS. Obawiają się oni także ewentualnych rządów Lewicy (36%) oraz Polski 2050 (24%). Pewną, choć niewielką niechęć wobec KO obserwujemy wśród zwolenników jej potencjalnych koalicjantów – Lewicy (8%) i Polski 2050 (11%). Można sądzić, że te grupy wyborców w przypadku jednej, szerokiej opozycyjnej koalicji miałyby problem z podjęciem wyborczej decyzji, jeśli nie w ogóle zrezygnowałoby z udziału w wyborach. Co ciekawe, wśród wyborców partii Szymona

Hołowni niewiele mniejszą niechęć niż KO wzbudza także już zapowiadany koalicjant, czyli PSL–Koalicja Polska (10%).

Zarówno wyborcy niezdecydowani, jak osoby bierne wyborczo najbardziej obawiają się kontynuacji rządów PiS (odpowiednio 40% i 36%). Wśród zadeklarowanych uczestników wyborów, którzy jeszcze nie wiedzą, na kogo głosować, pewne obawy wzbudza też wizja sprawowania władzy przez KO (25%), a także przez Konfederację (22%). Minimalnie częściej rządów KO obawiają się osoby niewybierające się na wybory (28%), natomiast rzadziej tego rodzaju niepokoje wzbudza Konfederacja (12%).

TABELA 7

Rządów, którego lub których ugrupowań obawiał(a)by się Pana(i) najbardziej?*	Elektoraty ugrupowań politycznych					Niezdeterminowani wyborcy	Niegłosujący
	PiS (wraz z SP i PR)	KO	Lewica	Konfederacja WiN	Polska 2050		
procentowanie w kolumnach							
Prawa i Sprawiedliwości (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	2	91	83	54	74	40	36
Koalicji Obywatelskiej	85	2	8	51	8	25	28
Lewicy	29	5	0	36	11	13	9
Konfederacji Wolność i Niepodległość	6	50	40	0	31	22	12
PSL-Koalicji Polskiej	7	3	0	5	10	3	4
Polski 2050 Szymona Hołowni	16	1	1	24	0	6	8
Agrounii wraz z Porozumieniem	3	0	4	5	11	3	1
Wolnościowców	2	5	7	0	7	4	2
Innej partii lub ugrupowania	1	2	0	0	0	0	1
Żadnych, nie mam takiej partii, ugrupowania	3	1	5	2	3	13	15
Trudno powiedzieć	2	2	0	0	0	12	13

* Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ badani mogli wskazać maksymalnie dwa ugrupowania

***

Według marcowych przewidywań Polaków większe szanse na wyborcze zwycięstwo jesienią ma PiS niż opozycja. Dwukrotnie częściej przewidują oni wygraną PiS niż opozycji w wyborach do Sejmu, natomiast niemal równo podzielone są opinie co do tego, kto zwycięży w wyborach do Senatu. O sukcesie swojej partii zwolennicy PiS są przekonani dużo silniej, niż wyborcy partii opozycyjnych o szansach na zwycięstwo popieranym przez nich ugrupowań.

Na pół roku przed wyborami Polacy wątpią w szansę utworzenia przez opozycję jednej „antypisowskiej” koalicji przed wyborami do Sejmu, nawet osoby uznające słuszność takiego rozwiązania w większości powątpiewają w realność wprowadzenia tego pomysłu w życie. Ale jednocześnie tylko osoby twierdzące, że opozycja powinna się zjednoczyć w możliwie najszerszym składzie, wierzą, że zwycięstwo wyborcze ugrupowań opozycyjnych w wyborach do Sejmu jest możliwe. Zwolennicy dwóch, trzech koalicji po stronie opozycyjnej mają już co do tego wątpliwości i prognozują szanse na wyborcze zwycięstwo pół na pół (z lekkim wskazaniem na PiS). Natomiast badani uznający, że każda z obecnych partii opozycyjnych powinna wystartować w wyborach samodzielnie, w wyraźnej większości przewidują, że przy takiej konkurencji wyborczy tryumf PiS jest prawie pewny.

Opracowali

Agnieszka Cybulska i Krzysztof Pankowski

TABELA 1

		Jesienią tego roku odbędą się wybory parlamentarne. Czy, Pana(i) zdaniem, w nadchodzących wyborach do Sejmu partie i ugrupowania opozycyjne:				Liczba osób
		powinny startować w ramach jednego wspólnego bloku	powinny startować w kilku koalicjach	każda partia powinna startować samodzielnie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		21	15	42	21	982
Płeć	Mężczyźni	23	14	45	18	460
	Kobiety	20	16	40	24	522
Wiek	18–24 lata	13	26	37	24	95
	25–34	13	18	50	19	150
	35–44	22	18	42	19	190
	45–54	24	13	47	15	156
	55–64	23	12	36	29	155
	65 lat i więcej	26	9	42	23	236
Miejsce zamieszkania	Wieś	13	15	48	24	402
	Miasto do 19 999	21	10	47	23	138
	20 000 – 99 999	25	14	40	21	216
	100 000 – 499 999	33	14	38	15	134
	500 000 i więcej mieszk.	31	24	25	19	92
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	11	11	39	38	152
	Zasadnicze zawodowe	17	9	49	25	230
	Średnie	23	15	44	18	348
	Wyższe	29	22	36	13	252
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	28	22	38	11	137
	Średni personel, technicy	24	35	29	12	28
	Pracownicy adm.-biurowi	22	27	40	12	70
	Pracownicy usług	15	23	38	25	77
	Robotnicy wykwalifikowani	17	8	51	23	109
	Robotnicy niewykwalifik.	22	3	50	24	41
	Rolnicy	2	8	61	29	43
	Pracujący na własny rach.	23	15	52	11	44
	Bezrobotni	22	12	46	20	16
	Emeryci	26	9	42	24	268
	Renciści	16	11	31	42	36
	Uczniowie i studenci	9	31	31	29	48
Zajmujący się domem i inni	24	9	42	25	63	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	26	19	40	14	121
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	17	20	39	24	134
	sekt. pryw. poza rolnict.	23	17	44	15	243
	prywatnym gosp. rolnym	2	8	64	25	49
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	16	10	51	22	145
	Od 1500 zł do 1999 zł	14	8	54	23	156
	Od 2000 zł do 2999 zł	28	14	37	22	175
	Od 3000 zł do 3999 zł	28	24	37	11	97
	4000 zł i więcej	33	19	36	12	137
	Trudno powiedzieć	18	13	34	35	89
	Odmowa odpowiedzi	14	18	43	25	182
Ocena własnych war. mater.	Złe	13	8	56	24	46
	Średnie	20	15	41	24	409
	Dobre	23	16	42	19	526
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	11	10	55	24	50
	Raz w tygodniu	18	14	48	20	338
	1–2 razy w miesiącu	15	12	55	18	122
	Kilka razy w roku	20	19	38	24	218
	W ogóle nie uczestniczy	33	16	30	21	231
Poglądy polityczne	Lewica	38	23	28	11	219
	Centrum	20	16	47	17	237
	Prawica	14	13	53	20	349
	Trudno powiedzieć	18	7	31	44	149

TABELA 2

		A czy, Pana(i) zdaniem, ugrupowaniom opozycyjnym uda się stworzyć taki jeden wspólny blok do wyborów do Sejmu?					Liczba osób
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		5	34	42	10	10	209
Płeć	Mężczyźni	7	31	43	12	7	106
	Kobiety	2	36	41	8	13	103
Wiek	18–24 lata		31	62		7	12
	25–34		48	39	13		19
	35–44	2	32	41	12	12	41
	45–54		35	44	6	15	38
	55–64	5	27	48	11	9	36
	65 lat i więcej	11	34	35	10	10	62
Miejsce zamieszkania	Wieś	4	22	48	15	11	52
	Miasto do 19 999	11	31	37	10	12	29
	20 000 – 99 999	3	31	47	9	10	55
	100 000 – 499 999	6	42	41	6	5	44
	500 000 i więcej mieszk.		51	29	7	13	28
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	19	33	42		6	17
	Zasadnicze zawodowe	6	24	35	14	21	39
	Średnie	2	39	45	9	5	79
	Wyższe	4	34	43	10	10	73
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.		37	43	14	7	39
	Średni personel, technicy	15	55	30			7
	Pracownicy adm.-biurowi		27	48	7	18	15
	Pracownicy usług	7	31	49	12		11
	Robotnicy wykwalifikowani		25	39	16	20	19
	Robotnicy niewykwalifik.		63	26		11	9
	Rolnicy			100			1
	Pracujący na własny rach.		21	69	10		10
	Bezrobotni		39	28	18	14	4
	Emeryci	10	31	39	9	10	69
	Renciści	21	60		18		6
	Uczniowie i studenci		50	32		18	4
	Zajmujący się domem i inni		24	61		15	15
Pracuje w:	inst. państw., publicznej		38	33	11	17	32
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	4	51	25	9	12	23
	sekt. pryw. poza rolnict.	2	28	56	11	4	56
	prywatnym gosp. rolnym			100			1
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	10	22	63	3	2	24
	Od 1500 zł do 1999 zł	6	43	17	19	14	22
	Od 2000 zł do 2999 zł	4	27	43	15	11	48
	Od 3000 zł do 3999 zł	3	35	50	10	3	28
	4000 zł i więcej		44	44	8	3	46
	Trudno powiedzieć	11	28	36	4	21	16
Ocena własnych war. mater.	Odmowa odpowiedzi	7	32	34	4	23	26
	Złe		67	21	11		6
	Średnie	8	35	40	9	8	82
Udział w prakt. religijnych	Dobre	3	31	44	10	12	120
	Kilka razy w tygodniu		47	34	19		6
	Raz w tygodniu	6	25	45	14	10	61
	1–2 razy w miesiącu	14	16	42	8	20	18
	Kilka razy w roku		31	43	14	12	43
W ogóle nie uczestniczy	4	44	41	4	8	76	
Poglądy polityczne	Lewica	4	42	38	9	7	83
	Centrum	1	27	50	12	11	47
	Prawica	4	33	48	10	5	48
	Trudno powiedzieć	11	21	32	8	29	27

TABELA 3

		Oczywiście trudno to przewidzieć, ale jak Pan(i) przypuszcza, kto wygra jesienne wybory do Sejmu?			Liczba osób
		Raczej Prawo i Sprawiedliwość i jego koalicjanci	Raczej partie dzisiejszej opozycji	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		51	26	23	980
Płeć	Mężczyźni	53	26	21	457
	Kobiety	50	26	25	523
Wiek	18–24 lata	36	36	27	94
	25–34	47	34	19	153
	35–44	52	27	22	189
	45–54	50	23	27	156
	55–64	53	23	24	153
	65 lat i więcej	59	20	21	236
Miejsce zamieszkania	Wieś	61	18	21	403
	Miasto do 19 999	52	28	20	139
	20 000 – 99 999	45	27	29	213
	100 000 – 499 999	40	39	21	133
	500 000 i więcej mieszcz.	39	37	23	92
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	58	21	21	153
	Zasadnicze zawodowe	59	17	23	229
	Średnie	46	28	25	347
	Wyższe	47	34	19	251
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	48	32	20	136
	Średni personel, technicy	44	37	18	28
	Pracownicy adm.-biurowi	45	33	23	69
	Pracownicy usług	46	30	24	78
	Robotnicy wykwalifikowani	54	20	26	109
	Robotnicy niewykwalifik.	47	25	28	40
	Rolnicy	78	6	16	43
	Pracujący na własny rach.	47	31	22	44
	Bezrobotni	52	15	34	17
	Emeryci	60	19	22	267
	Renciści	53	20	27	37
	Uczniowie i studenci	30	36	33	48
	Zajmujący się domem i inni	35	46	18	63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	55	20	25	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	44	29	27	136
	sekt. pryw. poza rolnict.	47	33	19	240
	prywatnym gosp. rolnym	80	3	17	49
	Trudno powiedzieć	44	22	34	89
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	64	19	17	146
	Od 1500 zł do 1999 zł	53	22	24	156
	Od 2000 zł do 2999 zł	54	26	19	175
	Od 3000 zł do 3999 zł	47	44	9	97
	4000 zł i więcej	52	35	13	139
	Trudno powiedzieć	44	22	34	89
	Odmowa odpowiedzi	42	18	39	177
Ocena własnych war. mater.	Złe	44	33	23	46
	Średnie	46	26	28	406
	Dobre	56	26	18	527
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	78	10	12	50
	Raz w tygodniu	63	17	20	338
	1–2 razy w miesiącu	54	20	26	118
	Kilka razy w roku	50	29	22	217
	W ogóle nie uczestniczy	34	41	25	234
Poglądy polityczne	Lewica	31	53	16	218
	Centrum	47	28	25	236
	Prawica	75	12	13	348
	Trudno powiedzieć	36	19	45	148

TABELA 4

		A kto wygra wybory do Senatu?			Liczba osób
		Raczej Prawo i Sprawiedliwość i jego koalicjanci	Raczej partie dzisiejszej opozycji	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		33	34	33	981
Płeć	Mężczyźni	32	36	32	457
	Kobiety	34	33	34	524
Wiek	18–24 lata	27	39	34	94
	25–34	32	43	25	153
	35–44	30	37	33	189
	45–54	28	33	39	156
	55–64	33	29	38	154
	65 lat i więcej	41	29	30	236
Miejsce zamieszkania	Wieś	41	23	36	404
	Miasto do 19 999	29	34	36	139
	20 000 – 99 999	28	38	34	213
	100 000 – 499 999	25	53	22	133
	500 000 i więcej mieszk.	24	50	27	92
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	42	20	38	153
	Zasadnicze zawodowe	41	23	36	229
	Średnie	31	36	34	347
	Wyższe	23	51	26	251
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	26	48	27	136
	Średni personel, technicy	34	37	29	28
	Pracownicy adm.-biurowi	23	49	28	69
	Pracownicy usług	37	37	26	78
	Robotnicy wykwalifikowani	39	26	35	109
	Robotnicy niewykwalifik.	30	27	42	41
	Rolnicy	40	13	48	43
	Pracujący na własny rach.	24	40	36	44
	Bezrobotni	41	25	34	17
	Emeryci	41	28	31	267
	Renciści	40	20	41	37
	Uczniowie i studenci	17	41	42	48
	Zajmujący się domem i inni	17	45	38	63
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	35	34	32
spółce właścicieli prywatnych i państwa		31	39	31	136
sekt. prywat. poza rolnict.		28	43	29	240
prywatnym gosp. rolnym		44	9	47	49
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	38	24	38	146
	Od 1500 zł do 1999 zł	41	26	33	156
	Od 2000 zł do 2999 zł	32	43	25	175
	Od 3000 zł do 3999 zł	26	55	19	97
	4000 zł i więcej	36	46	18	139
	Trudno powiedzieć	27	24	49	89
	Odmowa odpowiedzi	26	27	47	178
Ocena własnych war. mater.	Złe	23	42	35	46
	Średnie	29	31	39	407
	Dobre	36	36	28	527
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	54	16	30	50
	Raz w tygodniu	43	24	33	339
	1–2 razy w miesiącu	29	27	45	118
	Kilka razy w roku	32	39	29	217
	W ogóle nie uczestniczy	19	51	30	234
Poglądy polityczne	Lewica	18	61	21	219
	Centrum	29	37	34	236
	Prawica	52	21	27	348
	Trudno powiedzieć	18	23	59	148

TABELA 5

		Rządów, którego lub których ugrupowań obawiał(a)by się Pana(i) najbardziej?										Liczba osób	
		Prawa i Sprawiedliwości (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	Koalicji Obywatelskiej (Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	Lewicy (Nowa Lewica, Razem, Polska Partia Socjalistyczna, Unia Pracy)	Konfederacji Wolność i Niepodległość (Nowa Nadzieja, Ruch Narodowy, Konfederacja Korony Polskiej)	PSL-Koalicji Polskiej (Polskie Stronnictwo Ludowe, UED, Konserwatyści)	Polski 2050 Szymona Hołowni	Agrounii wraz z Porozumieniem	Wolnościowców	Innej partii lub ugrupowania	Żadnych, nie mam takiej partii, ugrupowania		Trudno powiedzieć
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		
Ogółem		38	40	17	18	5	9	1	3	1	8	7	977
Płeć	Mężczyźni	39	45	19	19	4	10	3	3	1	5	4	455
	Kobiety	37	36	15	17	4	7	2	3	0	10	9	521
Wiek	18–24 lata	57	23	14	23	6	7	1			6	12	95
	25–34	46	28	18	16	6	8	3	2		11	9	153
	35–44	48	31	17	22	2	8	3	2	1	8	6	188
	45–54	36	37	12	21	7	7	3	8	1	8	6	153
	55–64	26	55	15	18	3	11	2	3	1	7	7	152
	65 lat i więcej	26	54	20	13	4	11	2	3	1	6	5	236
Miejsce zamieszkania	Wieś	28	50	16	13	5	9	2	1		9	7	403
	Miasto do 19 999	37	42	18	12	6	12	3	3	0	4	10	138
	20 000 – 99 999	45	31	18	20	4	8	2	6	1	10	6	215
	100 000 – 499 999	47	32	14	21	1	6	3	6	1	9	4	132
	500 000 i więcej mieszk.	52	28	17	43	4	9	2	2	2	1	9	89
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	26	52	14	11	6	7	2	1		7	9	151
	Zasadnicze zawodowe	22	52	15	9	7	12	1	3	2	11	6	229
	Średnie	41	36	18	18	4	9	4	3	0	7	9	346
	Wyższe	56	28	19	32	1	7	2	4	0	5	4	249

TABELA 5 cd.

		Rządów, którego lub których ugrupowań obawiał(a)by się Pana(i) najbardziej?										Liczba osób	
		Prawa i Sprawiedliwości (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	Koalicji Obywatelskiej (Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	Lewicy (Nowa Lewica, Razem, Polska Partia Socjalistyczna, Unia Pracy)	Konfederacji Wolność i Niepodległość (Nowa Nadzieja, Ruch Narodowy, Konfederacja Korony Polskiej)	PSL-Koalicji Polskiej (Polskie Stronnictwo Ludowe, UED, Konserwatyści)	Polski 2050 Szymona Hołowni	Agrounii wraz z Porozumieniem	Wolnościowców	Innej partii lub ugrupowania	Żadnych, nie mam takiej partii, ugrupowania		Trudno powiedzieć
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		%
Ogółem		38	40	17	18	5	9	1	3	1	8	7	977
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	55	27	24	34	2	8	4	4		3	5	133
	Średni personel, technicy	47	34	15	22	5		3	10			13	28
	Pracownicy adm.-biurowi	50	23	22	16	2	4	3	5	2	4	9	70
	Pracownicy usług	52	24	10	16	4	11	4			19	3	79
	Robotnicy wykwalifikowani	26	42	14	11	3	14	1	1	1	9	13	109
	Robotnicy niewykwalifik.	40	34	5	16	10	14	2	4	2	10	12	40
	Rolnicy	12	71	7	13	6	10	3			17	4	43
	Pracujący na własny rach.	49	42	13	22	10	9	7	7		4	4	43
	Bezrobotni	37	40	12	11	2	7	3	3		13	13	17
	Emeryci	23	53	19	15	4	10	2	3	1	7	5	266
	Renciści	27	68	9	9	3	13		8		3	3	36
	Uczniowie i studenci	63	21	23	29	2	2				3	16	48
	Zajmujący się domem i inni	45	31	16	16	12	6				12	2	63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	39	31	15	28	4	12	5	7	1	5	8	120
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	48	33	14	17	1	5	2	0	1	9	9	133
	sekt. prywatnym poza rolnict.	49	31	19	19	6	10	4	3	1	7	6	241
	prywatnym gosp. rolnym	8	65	9	15	8	13	3			15	8	49
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	20	57	16	6	10	9	2	3	1	11	7	146
	Od 1500 zł do 1999 zł	29	45	17	14	6	14	4	2		8	7	155
	Od 2000 zł do 2999 zł	42	40	14	18	3	11	2	4	1	5	5	175
	Od 3000 zł do 3999 zł	50	32	19	33	4	7	4	9		3	2	96
	4000 zł i więcej	55	32	20	29	5	5	2		2	3	3	140
	Trudno powiedzieć	33	35	18	14	1	8		2		7	16	89
	Odmowa odpowiedzi	40	35	15	18	2	6	2	2		14	10	175

TABELA 5 cd.

		Rządów, którego lub których ugrupowań obawiał(a)by się Pana(i) najbardziej?										Liczba osób	
		Prawa i Sprawiedliwości (wraz z Solidarną Polską i Partią Republikańską)	Koalicji Obywatelskiej (Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	Lewicy (Nowa Lewica, Razem, Polska Partia Socjalistyczna, Unia Pracy)	Konfederacji Wolność i Niepodległość (Nowa Nadzieja, Ruch Narodowy, Konfederacja Korony Polskiej)	PSL-Koalicji Polskiej (Polskie Stronnictwo Ludowe, UED, Konserwatyści)	Polski 2050 Szymona Hołowni	Agrounii wraz z Porozumieniem	Wolnościowców	Innej partii lub ugrupowania	Żadnych, nie mam takiej partii, ugrupowania		Trudno powiedzieć
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		
Ogółem		38	40	17	18	5	9	1	3	1	8	7	977
Ocena własnych warunków mater.	Złe	44	38	10	9		1	1	3		13	7	45
	Średnie	38	39	15	15	4	7	3	2	1	8	9	404
	Dobre	37	41	18	21	5	11	2	4	1	7	6	527
Udział w praktyce religijnych	Kilka razy w tygodniu	13	67	42	13	7	8		4		2		50
	Raz w tygodniu	23	54	19	14	6	12	4	3	0	5	7	338
	1–2 razy w miesiącu	34	41	18	9	5	3	3	2	1	11	10	120
	Kilka razy w roku	41	34	12	21	4	9	2	4	1	10	9	215
	W ogóle nie uczestniczy	65	21	12	28	3	7	0	3	1	7	5	233
Poglądy polityczne	Lewica	74	14	7	37	4	2	2	4	0	5	4	217
	Centrum	44	32	9	19	5	8	1	6	1	10	8	235
	Prawica	15	67	33	10	5	12	4	1	0	2	3	348
	Trudno powiedzieć	30	31	7	9	3	10	1	1	0	18	17	147